

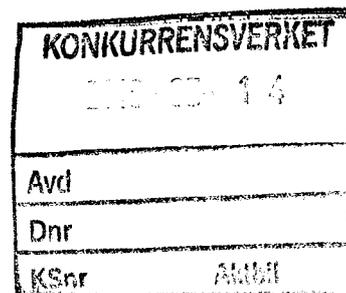


**KAMMARRÄTTEN
I STOCKHOLM**
Avdelning 03

DOM

2018-05-14
Meddelad i Stockholm

Mål nr 6449-17



KLAGANDE

Idemia Identity & Security

Ombud: Advokat Johan Stern och jur.kand. Björn Bergström
Box 3137
103 62 Stockholm

MOTPART

Polismyndigheten
Box 12256
102 26 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 18 oktober 2017
i mål nr 10309-17, se bilaga A

SAKEN

Upphandling på försvars- och säkerhetsområdet

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten bifaller överklagandet och beslutar att Polismyndighetens upphandling av persondokument och passsystem med dnr A364.925/2015 ska göras om.

Dok.Id 425225

Postadress
Box 2302
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 5

Telefon
08-561 690 00

Telefax
08-14 98 89

E-post: kammarrattenistockholm@dom.se
www.kammarrattenistockholm.domstol.se

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:00

YRKANDEN M.M.

Idemia Identity & Security (bolaget) yrkar att kammarrätten beslutar att Polismyndighetens upphandling av persondokument och passsystem (dnr A364.925/2015) ska göras om och att kammarrätten håller muntlig förhandling i målet. Bolaget hänvisar till det som tidigare anförts med i huvudsak följande klargöranden och tillägg.

Upphandlingen resulterade i att anbudet från AB Svenska Pass (Svenska Pass) antogs. Svenska Pass har getts en otillbörlig fördel i upphandlingen. Detta har sin grund i att anbudsgivarna inte har behandlats lika eftersom kontakter av olämplig natur förekommit mellan centralt placerade personer i upphandlingen, ST och LB, och företrädare för Svenska Pass. Bolaget och övriga anbudsgivare har därmed inte haft någon reell möjlighet att vinna upphandlingen. Den utvärderingsmodell som Polismyndigheten tillämpat har gett ett stort utrymme för bedömning, vilket i praktiken inneburit att det funnits ett stort utrymme att fylla ut kriterierna med egna bedömningar. Utvärderingsmodellen har medgett upp till 30 miljoner kronor prisavdrag för varje underkriterium, dvs. ett sammanlagt avdrag om 270 miljoner kronor. Ett fåtal poängs ändring hade därmed kunnat innebära att bolaget haft det lägsta priset.

Bolaget har pekat på ett antal objektiva omständigheter som visar att personer med en central ställning i upphandlingen har deltagit i aktiviteter tillsammans med Svenska Pass såväl före som under upphandlingen. Under den pågående upphandlingen har företrädare för Polismyndigheten och företrädare för Svenska Pass diskuterat upphandlingen. Samtidigt har bolaget vid ett antal tillfällen kontaktat Polismyndigheten i syfte att få till stånd en dialog inför upphandlingen och på det sättet skapa lika förutsättningar. Polismyndigheten har även vid ett tidigt skede blivit informerad om att upphandlingen är behäftad med felaktigheter, men har trots detta inte ändrat sitt agerande.

Polismyndigheten har gjort gällande att kontakterna mellan Svenska Pass, ST och LB skett under tiden för förvaltningen av det tidigare avtalet. Tiden för upphandlingen sammanfaller dock med denna. Polismyndigheten har inte redovisat mötesanteckningar eller annat material från de möten ST och LB haft med Svenska Pass. I e-postmeddelanden mellan Svenska Pass och LB hänvisar företrädare för Svenska Pass till en diskussion dem emellan dagen före och föreslår något som synes vara ett konkret krav i upphandlingen. I annan skriftväxling diskuteras även funktionskrav och processbeskrivningar. Övriga leverantörer har inte fått en likadan möjlighet att diskutera frågor i upphandlingen med Polismyndigheten.

ST och LB har deltagit under alla delar av både nuvarande och föregående upphandlingar. De har kunnat påverka alla delar i upphandlingen, från utformningen av underlaget till utvärderingen av anbuden. ST har i egenskap av myndighetens expert haft stora möjligheter att påverka innehållet i utvärderingen och utfallet av den. Han har vidare undertecknat utvärderingsrapporten. ST har också varit föredragande vid beslutet om tilldelning, vilket innebär att han har haft en konkret och mycket viktig roll under utvärderingen. ST:s kontakter med Svenska Pass går utöver det som kan anses rymmas inom ramen för en normal avtalsförvaltning och går utöver det som kan anses vara lämpligt vid en offentlig upphandling. Bolaget har presenterat bevis rörande ST:s och LB:s deltagande på konferenser och resor, där omständigheterna pekar på att det varit Svenska Pass som bekostat dessa. Detta tyder på att ST, LB och företrädare för Svenska Pass har en nära relation till varandra. ST och/eller LB har deltagit i princip under samtliga möten under upphandlingen och har undertecknat flera olika typer av beslutsdokument.

Polismyndigheten har hänvisat till förundersökningssekretess avseende kontakterna mellan ST, LB och Svenska Pass och har endast påstått att

ST:s och LB:s medverkan i upphandlingen inte har haft någon inverkan på resultatet. Myndigheten har inte presenterat någon bevisning till stöd för sina påståenden trots den bevisbörda som följer av EU-domstolens dom den 12 mars 2015 i C-538/13, eVigilo.

Bolaget har i kammarrätten kommit in med ett flertal handlingar i form av bl.a. e-postmeddelanden och brev.

Polismyndigheten anser att överklagandet ska avslås och hänvisar till det som tidigare har anförts med i huvudsak följande klaganden och tillägg.

Kontakterna mellan ST, LB och Svenska Pass har skett inom ramen för den löpande förvaltningen av det befintliga avtalet. Den aktuella upphandlingen har inte diskuterats vid något tillfälle. Det finns inga uppgifter om att ST och LB skulle ha vidtagit resor eller intagit måltider med anledning av upphandlingen eller att dessa skulle ha något orsakssamband med utgången av tilldelningsbeslutet. Polismyndigheten har visat att det materiella innehållet i förfrågningsunderlaget och de gjorda bedömningarna har tagits fram och utförts av grupper med representanter från olika delar av myndigheten i vilka varken ST eller LB deltagit. Besluten under upphandlingen har fattats i enlighet med myndighetens arbetsordning. Vad gäller den omständigheten att ST respektive LB varit föredragande till beslut så utgör ett upphandlingsärende inte myndighetsutövning och en föredragandes roll i ett sådant ärende har inte samma dignitet som i ett förvaltningsrättsligt ärende. I ett upphandlingsärende kan det vara så att föredraganden endast redovisar resultatet av gjorda bedömningar och ställningstaganden och ställer sig bakom det föreslagna beslutet. Så har varit fallet i det aktuella ärendet. ST och LB har inte haft centrala roller i upphandlingen och har inte varit myndighetens ledande och enda experter på området, varför de inte haft sådana funktioner i upphandlingen som synes ha varit fallet i rättsfallet eVigilo.

Det som diskuteras i e-postmeddelandet som bolaget har hänvisat till mellan LB och företrädaren för Svenska Pass är elektronisk legitimation. Vid tillfället för korrespondensen pågick en diskussion inom Polismyndigheten om den skulle axla rollen som utfärdare av e-legitimation som ett alternativ till BankID. Det har inte ställts krav på en sådan typ av e-legitimation i upphandlingen. Myndigheten beslutade sedermera att inte ställa sådana krav i upphandlingen. Kontakten mellan LB och företrädaren för Svenska Pass förefaller således ha tagits inom ramen för den löpande förvaltningen av det befintliga avtalet. Diskussioner mellan Polismyndigheten och dess leverantörer avseende produktutveckling är vanligt förekommande men sker normalt sett inte under en pågående upphandling. Att så skett kan bero på ett olyckligt sammanträffande. Polismyndigheten har haft omfattande skriftlig korrespondens även med bolaget under den pågående upphandlingen vilket framgår av ingivna e-postmeddelanden.

Polismyndigheten har visat att ST och LB har haft begränsade roller i upphandlingen och att de inte har kunnat påverka utformningen av förfrågningsunderlaget, utvärderingen av inkomna anbudsansökningar och anbud eller tilldelningsbeslutet. Det finns inget orsakssamband mellan de påstådda överträdelserna och resultatet av upphandlingen, varför det saknas skäl för ingripande.

Polismyndigheten har i kammarrätten kommit in med handlingar i form av bl.a. e-postmeddelanden.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Frågan i målet

Frågan i målet är om Polismyndigheten i strid mot de grundläggande principerna i 1 kap. 11 § lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, LUFSS, har åsidosatt likabehandlingsprincipen och kravet på öppenhet i upphandlingen.

EU-domstolen har i rättsfallet eVigilo, som bl.a. rörde frågan om principerna om likabehandling och insyn och bevisbördan för att en expert är partisk, uttalat bl.a. följande. Enligt principen om likabehandling mellan anbudsgivare krävs att alla anbudsgivare ges samma möjligheter när de utformar sina anbud, och den innebär således att samma anbudsvillkor måste gälla för alla anbudsgivare. Kravet på öppenhet syftar till att garantera att det inte förekommer någon risk för favorisering eller godtycke från den upphandlande myndighetens sida gentemot vissa anbudsgivare eller vissa anbud. En intressekonflikt innebär en risk för att den upphandlande myndigheten låter sig styras av hänsyn som inte är relevanta i förhållande till kontraktet i fråga och ger företräde åt en anbudsgivare enbart av detta skäl. En sådan intressekonflikt kan utgöra ett åsidosättande av principerna om likabehandling och öppenhet (punkt 33-35). Upphandlande myndigheter ska behandla ekonomiska aktörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt och förfara på ett öppet sätt. Av detta följer att upphandlande myndigheter ska ha en aktiv roll vid tillämpningen av principerna för kontraktstilldelning. Denna skyldighet är central och den upphandlande myndigheten är skyldig att kontrollera om det finns eventuella intressekonflikter och att vidta lämpliga åtgärder för att förhindra och upptäcka intressekonflikter samt att åtgärda dessa. Det skulle emellertid vara oförenligt med denna aktiva roll om den klagande i ett förfarande om överklagande hade bevisbördan för att de av den upphandlande myndigheten utsedda experterna faktiskt agerat partiskt. En sådan lösning skulle även vara oförenlig med bl.a. effektivitetsprincipen eftersom en anbudsgivare som huvudregel inte har tillgång till uppgifter och bevis som gör det möjligt att bevisa att experterna är partiska. Om den anbudsgivare som inte tilldelats kontraktet lägger fram objektiva omständigheter som medför att opartiskheten hos en av den upphandlande myndighetens experter kan ifrågasättas, ankommer det på den upphandlande myndigheten eller, i förekommande fall, de administrativa prövningsorganen eller domstolarna att undersöka samtliga relevanta omständigheter som legat till

grund för kontraktstilldelningsbeslutet för att förhindra och upptäcka intressekonflikter samt att åtgärda dessa (punkt 43-45). Begreppet partiskhet och de kriterier som hör till detta begrepp ska definieras i nationell rätt. Detta gäller även för reglerna kring rättsverkningarna av eventuell partiskhet. Det är således i nationell rätt som det ska fastställas om och i vilken utsträckning de behöriga administrativa prövningsorganen och domstolarna ska beakta den omständigheten att en eventuell partiskhet hos experterna har påverkat eller inte påverkat tilldelningsbeslutet (punkt 46-47).

I LUFSS saknas uttryckliga bestämmelser om jäv och otillåtna intressekonflikter. I förarbetena till 2007 års lag om offentlig upphandling uttalade regeringen att förvaltningslagens (1986:223), FL, regler om bl.a. jäv är tillämpliga i en myndighets hantering av upphandlingsärenden (prop. 2006/07:128 s. 142 f.). Även i senare lagstiftningsarbete har regeringen angett att FL:s regler om jäv med råge täcker de situationer som enligt direktiven anses ligga inom området för otillåtna intressekonflikter (prop. 2015/16:195 s. 471 f.).

I 11 § p. 5 FL anges att den som ska handlägga ett ärende är jävig om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i ärendet.

JO har i frågan om jäv uttalat bl.a. följande. Jävsreglernas syfte är att förhindra misstankar om bristande opartiskhet och ovidkommande hänsyn. Det är en utgångspunkt att kraven på oberoende och opartiskhet ska uppfyllas med viss marginal. Det krävs inte att handläggaren rent faktiskt har brutit i kraven på opartiskhet och objektivitet för att det ska vara fråga om jäv. Det är tillräckligt att det med ett objektivt betraktelsesätt finns någon omständighet som rubbar förtroendet för handläggaren. Jävsreglerna tar inte enbart sikte på den som är beslutsfattare utan alla som ska ta sådan

befattning med ärendet att han eller hon kan tänkas inverka på utgången (JO 2015/16 s. 412 och 526).

Kammarrätten har i ett mål som rörde frågan om dubbelmedverkan genom att en person deltagit i en upphandling dels genom att som konsult upprättat och utformat en ramhandling som utgjorde en del av förfrågningsunderlaget, dels genom att som verkställande direktör för ett bolag lämna anbud i den aktuella upphandlingen, uttalat följande. I en situation som den aktuella är presumtionen stark för att de dubbla funktionerna inneburit en konkurrensfördel för den aktuella anbudsgivaren som medfört en snedvridning av konkurrensen. Presumtionen för att det föreligger en konkurrensfördel medför att det åvilar upphandlande myndighet och anbudsgivaren att visa att principen om likabehandling inte har åsidosatts (Kammarrätten i Stockholms dom den 11 februari 2010 i mål nr 6986-09).

Kammarrättens bedömning

I förarbetena har angetts att FL:s regler om jäv med råge täcker de situationer som enligt direktiven anses ligga inom området för otillåtna intressekonflikter. Med jäv avses bl.a. att det finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till någons opartiskhet i ett ärende. Jävsreglerna omfattar inte endast beslutsfattare utan alla som har sådan befattning med ärendet att han eller hon kan tänkas inverka på utgången. Detta innebär att det vid en bedömning av om likabehandlingsprincipen har iakttagits i ett upphandlingsärende kan alla som deltagit i arbetet med upphandlingen omfattas, och inte endast de som fattat beslut. Av EU-domstolens dom i rättsfallet eVigilo följer att en sökande i ett upphandlingsmål inte har bevisbördan för att de av den upphandlande myndigheten utsedda experterna faktiskt agerat partiskt utan att det är tillräckligt att denne lägger fram objektiva omständigheter som medför att

opartiskheten hos en av den upphandlande myndighetens experter kan ifrågasättas.

Av handlingarna i målet framgår att LB och ST har haft i uppdrag att företräda Polismyndigheten i de kontakter som krävs för genomförandet av det befintliga avtalet. Bolaget har kommit in med underlag av vilket framgår att ST och/eller LB har haft omfattande kontakter med Svenska Pass under pågående upphandling och deltagit i både middagar och resor med företrädare för Svenska Pass. Enligt Polismyndigheten har en av dem deltagit i upphandlingen som beställarrepresentant utan särskild funktion och den andres funktion i upphandlingen varit att tillse att Polismyndigheten följer internationella standarder och unionsrättsliga bestämmelser. Det är alltså klarlagt att LB och ST har deltagit i Polismyndighetens arbete med upphandlingen. LB har därutöver den 12 oktober 2015 i egenskap av föredragande undertecknat beslutet att godkänna förfrågningsunderlaget. ST har den 13 april 2017 undertecknat kvalificerings- och utvärderingsrapporten som ligger till grund för tilldelningsbeslutet och har även varit föredragande vid tilldelningsbeslutet som fattades samma dag. Bolaget har även gett in en sammanställning från Polismyndigheten över möten som LB och ST har deltagit i under perioden januari – september 2016. Av dokumentet framgår bl.a. att upphandlare inom Polismyndigheten och verksamhetsansvarig, pass har deltagit i dessa möten.

Samtidigt som LB och ST har haft omfattande kontakter med Svenska Pass inom ramen för sitt uppdrag att företräda Polismyndigheten i de kontakter som krävs för genomförandet av det befintliga avtalet har de deltagit i arbetet med upphandlingen. Detta är enligt kammarrättens mening tillräckligt för att kunna konstatera att det finns objektiva omständigheter som ger anledning att ifrågasätta om Polismyndigheten har behandlat alla leverantörer lika i upphandlingen. Omständigheterna är sådana att det finns en presumtion för att detta inneburit en konkurrensfördel för Svenska Pass som kan ha medfört en snedvridning av konkurrensen. Det ankommer

därmed på Polismyndigheten att visa att alla anbudsgivare har behandlats lika i upphandlingen.

Polismyndigheten har gjort gällande att kontakterna mellan LB respektive ST och Svenska Pass har tagits enbart inom ramen för den löpande förvaltningen och att det inte framkommit att upphandlingen skulle ha diskuterats under dessa tillfällen. Att upphandlande myndighet och en leverantör har kontakter under löpande avtal kan i sig inte ifrågasättas. Här har dock personer som skött dessa kontakter även deltagit i Polismyndighetens arbete med den pågående upphandlingen. Av skriftväxling mellan LB och företrädare för Svenska Pass den 19 maj 2016 framgår att företrädaren med hänvisning till det som diskuterats dagen före föreslår följande skrivning ”Upphandlingen avser framtagande och tillverkning av persondokument samt (sekretessmarkerat) för ansökan och personalisering av sådana dokument (personaliseringssystem).” LB svarar samma dag följande: ”Eller eID-tjänst inklusive spärrtjänst samt (sekretessmarkerat) kanske kan tillsammans med nedanstående kan antyda att det ingår”. Skrivningen motsvarar den skrivning som finns i anbudsinvitan från 12 oktober 2015 med vissa tillägg. Detta talar enligt kammarrättens mening för att det är den aktuella upphandlingen som har diskuterats.

Polismyndigheten har vidare anfört att ST och LB har haft begränsade roller i upphandlingen och att de inte har kunnat påverka utformningen av förfrågningsunderlaget, utvärderingen av inkomna anbudsansökningar och anbud eller tilldelningsbeslutet. Det materiella innehållet i förfrågningsunderlaget och de gjorda bedömningarna har tagits fram och utförts av grupper med representanter från olika delar av myndigheten i vilka varken ST eller LB deltagit. Kammarrätten konstaterar dock att även om LB och ST inte ingått i dessa grupper har de varit föredragande i ärendet som gällde godkännande av förfrågningsunderlaget respektive undertecknat kvalificerings- och utvärderingsrapporten. Det går därför inte

att dra slutsatsen att de har haft så begränsade roller att de inte har kunnat påverka arbetet med eller utfallet av upphandlingen. Det kan heller inte bortses ifrån att det saknas dokumentation som visar vilket syftet varit bakom de omfattande kontakterna mellan ST, LB och företrädare för Svenska Pass under den pågående upphandlingen.

Sammanfattningsvis anser kammarrätten att Polismyndigheten inte förmått visa att myndigheten har behandlat alla leverantörer lika i upphandlingen. Bolaget får anses ha lidit skada till följd av Polismyndighetens agerande. Eftersom överträdelserna av likabehandlingsprincipen har skett under det konkurrensuppsökande skedet ska Polismyndighetens upphandling göras om. Med denna utgång i målet saknas det anledning för kammarrätten att hålla muntlig förhandling.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 9).

Marie Bjernelius Lundahl
kammarrättsråd
ordförande

Ann-Jeanette Eriksson
kammarrättsråd

Karin Nilsson Edin
kammarrättsråd
referent

/Sofia Donner
kammarrättsfiskal
föredragande



**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM**

Avdelning 32

DOM

2017-10-18

Meddelad i Stockholm

Mål nr

10309-17

SÖKANDE

Safran Identity & Security

Ombud:

Advokat Johan Stern och Jur.kand. Björn Bergström

Ramberg Advokater AB

Box 3137

10362 Stockholm

MOTPART

Polismyndigheten

Box 12256

10226 Stockholm

SAKEN

Upphandling på försvars- och säkerhetsområdet

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår ansökan.

Dok.Id 862570

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00	08-561 680 01	måndag–fredag
		E-post: forvaltningsrattenistockholm@dom.se		08:00–16:30
		www.domstol.se/forvaltningsratt		

YRKANDEN M.M.

Polismyndigheten (Polisen) genomför, genom selektivt förfarande, en upphandling av ramavtal avseende persondokument och passsystem enligt lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet (LUFS). Det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet ska antas. I anbudsfasen deltog tre leverantörer. Den 13 april 2017 tilldelades Svenska pass AB (Svenska Pass) kontraktet och Safran Identity & Security (Safran) placerade sig som nummer två.

Safran yrkar i första hand att upphandlingen ska rättas på så sätt att Safran ska tilldelas kontraktet. I andra hand yrkar Safran att upphandlingen ska göras om. Som skäl för sin ansökan anför Safran i huvudsak följande. Utvärderingen av anbud har inte skett på ett likabehandlande sätt genom att Polisen har utövat fri prövningsrätt och tillämpat utvärderingskriterierna på ett sådant sätt att de gynnat befintlig leverantör Svenska Pass samtidigt som det missgynnat Safran. Den olikbehandlande utvärderingen har bland annat sin grund i otillbörliga kontakter och relationer mellan representanter från Polisen och befintlig leverantör.

En korrekt genomförd utvärdering av anbuderna skulle innebära att Safrans totala prisavdrag blivit 897 000 000 kr och Svenska Pass ABs prisavdrag 997 000 000 kr. Efter prisavdrag från respektive anbudsgivares offererade priser skulle resultatet bli -256 077 197 kr för Safran och -260 551 065 kr för Svenska Pass. Om Polisen hade tillämpat utvärderingskriterierna korrekt hade Safran lämnat det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet och skulle därmed rätteligen ha tilldelats kontraktet. Safran har lidit skada.

Polismyndigheten bestrider bifall till ansökan och anför att upphandlingen inte strider mot LUFS eller de rättsliga principer som bär upp lagen och EU-rätten.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Utgångpunkter för förvaltningsrättens prövning

Av 1 kap. 11 § LUFS framgår att upphandlande myndigheter eller enheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

LUFS är en procedurlagstiftning och överprövning enligt LUFS utgör en kontroll, utifrån de omständigheter sökanden anför, av om upphandlande myndighet har följt de grundläggande principerna för all upphandling liksom övriga bestämmelser i LUFS. Det ankommer inte på förvaltningsrätten att genomföra en ny utvärdering eller i övrigt pröva lämpligheten av den upphandlande myndighetens beslut.

Om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 11 § LUFS eller någon annan bestämmelse i lagen och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, kan förvaltningsrätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts (16 kap. 6 § LUFS).

Prövningen i förvaltningsrätten utgör en kontroll av om det på grundval av vad sökanden har anför i målet finns anledning att vidta sådana åtgärder som anges i 16 kap. 6 § LUFS.

Överprövningen tar inte sikte på upphandlingens materiella resultat utan endast på om myndigheten förfarit formellt korrekt och iakttagit de upphandlingsprinciper och förfaranderegler som anges i LUFS (jfr HFD 2013 ref. 5).

Safran anför i sin ansökan om överprövning omständigheter till stöd för att upphandlingen ska rättas alternativt göras om.

Ska upphandlingen göras om?

Parternas argumentation avseende bristande objektivitet

Förvaltningsrätten prövar inledningsvis om de omständigheter som Safran grundar sin ansökan på ger stöd för att upphandlingen ska göras om.

Safran utvecklar sin talan och anför bl.a. följande. Det står klart att Polismyndighetens handläggare, [REDACTED] och [REDACTED] har haft framträdande roller under hela upphandlingen. De har haft kontakter med Svenska Pass som går utöver – och avviker från – en normal leverantörsrelation och det har gynnat Svenska Pass på ett otillbörligt sätt. Efter att Safran fått del av handlingar från Polismyndigheten framstår det som att Svenska Pass/Gemalto regelmässigt bjuder på middagar, övernattningar och resor, samt att tonen mellan Svenska Pass och Polisen är mycket förtrolig. Det har skett vid ett stort antal tillfällen och går långt utöver en normal affärsrelation. Det sker dessutom i anslutning till, eller till och med under, upphandlingen med [REDACTED] och [REDACTED] som har mycket viktiga roller genom att ta fram krav och hantera andra frågor under upphandlingens gång. Så långtgående kontakter innebär att [REDACTED] och [REDACTED] inte har kunnat hålla sig objektiva vid kravställningen och inte heller vid utvärderingen av anbud. I praktiken har detta inneburit att övriga anbudsgivare har haft sämre möjlighet att vinna upphandlingen eftersom kraven har formulerats utifrån befintlig leverantörs möjligheter och utvärderingen har riskerat att utfalla mer till befintlig leverantörs fördel än vad som varit motiverat. Det innebär att upphandlingen har påverkats på ett sätt som leder till att principen om likabehandling inte har upprätthållits. Polisen hade kunnat lägga fram konkret bevisning som visar de berörda personernas icke-

inblandning, om det hade varit fallet, genom att bifoga handlingar eller annat. Om mötena enbart rört förvaltningsfrågor hade det enkelt kunnat bevisas genom t.ex. mötesprotokoll eller utsagor från deltagande personer.

Polismyndigheten svarar huvudsakligen följande på ansökan. Myndigheten har daglig kontakt med Svenska Pass med anledning av det befintliga avtalet. Såvitt myndigheten kan bedöma har de av Safran påstådda otillbörliga kontakterna tagits inom ramen för den löpande förvaltningen av det befintliga avtalet. [REDACTED] har varit Sveriges officiella företrädare på internationella möten som syftar till att upprätthålla internationell standard och både [REDACTED] och [REDACTED] har enligt gällande avtal i uppdrag att företräda myndigheten i de kontakter som krävs för genomförandet av det befintliga avtalet gentemot Svenska Pass. Båda har uppgett att de vid dessa kontakttillfällen endast har diskuterat verkställigheten av det nuvarande avtalet och att de inte vid något av tillfälle avhandlat den pågående upphandlingen. Deras deltagande i upphandlingen har inte påverkat de i förfrågningsunderlaget uppställda kraven, utvärderingen av inkomna anbud, eller beslutet om att tilldela kontrakt till Svenska Pass. Av utvärderingsrapporten framgår att upphandlingen har genomförts av en referensgrupp bestående av ett antal sakkunniga personer från Nationellt forensiskt centrum (NFC), Rättsavdelningen, IT-avdelningen och Ekonomiavdelningen. Kraven på anbudsgivarna och miljökraven har upprättats och prövats av sakkunniga vid Ekonomiavdelningen, kraven på teknisk utrutning och säkerhet av sakkunniga vid IT-avdelningen och kraven på persondokumenten av sakkunniga vid NFC. Besluten om att initiera upphandlingen, godkänna förfrågningsunderlaget samt att tilldela kontrakt till AB Svenska Pass har fattats av behöriga befattningshavare vid Polismyndigheten enligt vid var tid gällande arbetsordning, dvs. chefen för Rättsavdelningen vad gäller beslutet om inköp och godkännande av förfrågningsunderlag samt chefen för Ekonomiavdelningen

vad gäller tilldelningsbeslutet. [REDACTED] och [REDACTED] roller i upphandlingen har varit ytterst begränsade där en av dom har deltagit i upphandlingen som beställarrepresentant utan särskild funktion och den andra har ansvarat för att myndigheten efterlever internationella standarder och unionsrättsliga bestämmelser vad gäller persondokument. Oavsett om kontakterna har påverkat [REDACTED] och [REDACTED] objektivitet i upphandlingen har de inte haft sådana funktioner i upphandlingen att de har haft möjlighet, varken direkt eller indirekt, att påverka det materiella innehållet i förfrågningsunderlaget, bedömningarna av de inkomna ansökningarna och anbuden eller fattade beslut i upphandlingen. Med andra ord skulle resultatet i upphandlingen ha blivit detsamma även om [REDACTED] och [REDACTED] inte hade deltagit. De av Safran påstådda otillbörliga kontakterna visar inte att Polismyndigheten har genomfört den aktuella upphandlingen i strid med LUFSS eller de bakomliggande unionsrättsliga principerna, däribland likabehandlingsprincipen, och det saknas därför skäl för ingripande.

Förvaltningsrättens bedömning

Förvaltningsrättens prövning tar sikte på om Polismyndigheten har förfarit formellt korrekt och iakttagit de upphandlingsrättsliga principerna och reglerna som anges i LUFSS. För att förvaltningsrätten ska kunna besluta att en upphandling ska rättas eller göras om krävs att sökanden Safran har lidit eller kan komma att lida skada.

Safran gör gällande att omfattningen och arten av Polisens kontakter med nuvarande leverantör av passhandlingar Svenska Pass, tillika vinnande anbudsgivare i upphandlingen, har inneburit en konkurrensfördel för Svenska Pass och att likabehandlingsprincipen därmed har satts ur spel och Safran som gått miste om kontraktet har lidit skada. Safran åberopar ett stort antal handlingar, främst e-postmeddelanden, till styrkande av sitt påstående.

Att verkställigheten av avtalet mellan Polisen och Svenska Pass har inneburit möten med resor och middagar på det sätt som framgår av de handlingar som Safran åberopar förnekas inte av Polisen.

Förvaltningsrätten konstaterar inledningsvis följande avseende upphandlingen. Målsättningen med upphandlingen anges bl.a. vara att utveckla de svenska persondokumenten så att de blir säkrare mot förfalskning. Kravspecifikation omfattar 131 sidor och är indelad i sex delar där bl.a. krav på dokumentation och krav på persondokument och passsystem ingår. Utvärderingsmodellen bygger på en så kallad prisavdragsmodell där prisavdrag för erbjuden kvalitet erhålls. Den anbudsgivare som har lägst utvärderingspris kommer att tilldelas kontrakt. Utvärderingskriterier är Pris och Kvalitet och undergruppen till tilldelningskriteriet Kvalitet är Mervärde persondokument och Mervärde passsystem. Bedömningen av börkrav för mervärde avseende persondokument sker utifrån leverantörernas beskrivningar och anbudsprov. Maximal uppfyllelse av utvärderingskriteriernas mervärden kan ge avdrag från det totala anbudspriset. Bilaga 8 till förfrågningsunderlaget är en checklista som Polisen tagit fram för att underlätta vid ingivande av anbud. Av checklistan framgår att anbudsgivarna till vissa krav i kravspecifikationen ska lämna skisser, prov, lösningsförslag, beskrivningar, specifikation eller handlingar.

Av handlingarna i målet framgår bl.a. följande. [REDACTED] är jurist på Rättsavdelningen och [REDACTED] kommissarie på Rättsavdelningen och även Verksamhetsansvarig för resedokument fram till den 23 maj 2017 då [REDACTED] utsågs till tf Verksamhetsansvarig. [REDACTED] var föredragande när Polisen i oktober 2015 *beslutade att godkänna förfrågningsunderlaget* för annonsering och publicering. I den slutliga handläggningen deltog, förutom beslutande tf chef för Rättsavdelningen, också en upphandlare. Som Polisen redogjort för har en referensgrupp från Polisen genomfört *utvärderingen* Gruppen var sammansatt av beställare, projektledare, tekniska

specialister, miljöstrateg, säkerhetsspecialist och upphandlare. [REDACTED] var föredragande inför *tilldelningsbeslutet* där tf chef för Rättsavdelningen var beslutande. Utöver beslutande har sex andra personer deltagit i den slutliga handläggningen i egenskap av projektledare på IT-avdelningen, handläggare samt enhetschef för Inköpsenheten, upphandlingschef och gruppchef för juristgruppen. Varken [REDACTED] eller [REDACTED] har deltagit i någon av grupperna i egenskap av beslutande. [REDACTED] har föredragit ärendet för beslutsgruppen efter att referensgruppens arbete är avslutat och gruppens bedömningar kan redovisas.

Safran gör gällande att Polisens båda anställda i sina roller under verkställigheten av gällande avtal med Svenska Pass, har kunnat påverka utformningen och utvärderingen av upphandlingen. Den mest konkreta uppgiften om hur påverkan skulle ha skett är Safrans påstående om att det framstår som att Polisen och Svenska Pass, under upphandlingsprocessen, har diskuterat konkreta krav som återfinns i upphandlingen. I övrigt saknas konkreta uppgifter om hur påverkan skulle ha skett och påtaglig effekt av påverkan i något skede av upphandlingsprocessen. För att ett övertramp av likabehandlingsprincipen ska kunna antas ha skett krävs i ett fall som detta konkreta fakta som övertygande pekar på påverkan, vad den resulterat i och hur den fått genomslag i utvärdering och resultat i upphandlingen. Upphandlande myndighet måste kunna ges en rimlig möjlighet att bemöta faktiska omständigheter.

Som framgår av förvaltningsrättens redovisning av upphandlingen ovan är förfrågningsunderlaget omfattande och innehåller flera delar och varje del har många ska-krav som i vissa fall ska uppfyllas genom beskrivningar och handlingar. Det är generellt sett ofrånkomligt att befintlig leverantör genom årlånga avtalsförhållanden får en unik insikt i aktuellt verksamhetsområdes förutsättningar, utvecklingspotential etc. Det får också konstateras att det generellt ligger en stor svårighet i att visa att ett avtalsförhållande inte har

inneburit samtal eller diskussioner om vissa ämnen eller funktioner även om exempelvis mötesprotokoll eller handlingar från konferenser skulle ges in. Förutom att Polisen redogör för [REDACTED] och [REDACTED] arbetsuppgifter och befattning med gällande avtal och roller i upphandlingen framhåller Polisen att resultatet i upphandlingen skulle ha blivit detsamma även om [REDACTED] och [REDACTED] inte hade haft några uppgifter i den. Förvaltningsrätten finner inte skäl att ifrågasätta Polisens uppgifter. Mot bakgrund av vad som framgår ovan anser förvaltningsrätten att Polisen genom sitt bemötande av Safrans ansökan når upp till en nivå där Polisen övertygar om att anbudsgivarna inte har behandlats olika under upphandlingsprocessen.

Förfrågningsunderlaget är omfattande och detaljrikt. Det framkommer inte att [REDACTED], direkt eller indirekt, deltagit i kravställningen i upphandlingen och det har inte framförts några konkreta uppgifter om på vilket sätt han som föredragande skulle ha förmått påverka utformningen av krav eller utvärderingskriterier till fördel för Svenska Pass och till skada för Safran. Att [REDACTED] genom hela upphandlingsprocessen har haft funktion som verksamhetsansvarig och myndighetens kontaktperson i förhållande till Svenska Pass förändrar inte den bedömningen.

Det har inte påståtts att [REDACTED] har deltagit, direkt eller indirekt, i utformningen av utvärderingskriterier och börkrav eller i utvärderingen av anbudet och inte framförts några konkreta uppgifter om på vilket sätt han som föredragande skulle ha förmått påverka utvärderinggruppen till fördel för Svenska Pass och till skada för Safran.

Utifrån vad som framkommit i målet om upphandlingens komplexitet och utformning med både referensgrupp och utvärderingsgrupp är det en alltför långtgående slutsats att utgå från att [REDACTED] och [REDACTED], som anställda inom Polisen, skulle ha haft ett sådant inflytande i något skede av

upphandlingen att de har förmått referensgrupp och beslutsgrupp att favorisera befintlig leverantör och därmed sätta likabehandlingsprincipen ur spel till skada för Safran. Att [REDACTED] genom hela upphandlingsprocessen har haft funktion som verksamhetsansvarig och myndighetens kontaktperson i förhållande till Svenska Pass förändrar inte heller här den bedömningen.

Förvaltningsrätten anser att handlingarna i målet och parternas argumentation inte ger stöd för att förfrågningsunderlaget har anpassats för att gynna Svenska Pass eller att Svenska Pass vid utvärderingen har getts en uppenbar konkurrensfördel som innebär ett åsidosättande av likabehandlingsprincipen eller någon annan bestämmelse i LUFSS. Safran har inte visat att bolaget har lidit, eller kan komma att lida, skada på grund av att Polisen har utsett befintlig leverantör till vinnare av upphandlingen. Det saknas därför skäl att besluta att upphandlingen ska göras om.

Parternas argumentation avseende utvärderingsmodellen

Safran gör vidare gällande att utvärderingsmodellen och kriterierna strider mot transparensprincipen och modellen inte är ägnad att fastställa det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet. Safran inte har getts möjlighet att lämna sitt mest konkurrenskraftiga anbud. Det framgår inte av förfrågningsunderlaget vad som utgör mervärden och det finns ingen minimivå angiven som skulle kunna ge vägledning för poängbedömningen. Att anbudsgivarna får kraftigt negativa utvärderingspriser visar att Polisens viktning av pris och kvalitet har slagit helt fel. Angivna priser blir betydelselösa eftersom varje poäng får ett alltför stort genomslag vid utvärderingen och Polisen kan genom att förändra ett fåtal poäng förändra resultatet. Modellen är inte förutsebar och tillåter Polisen att fritt välja vinnare och konsekvensen blir att anbudsgivarna inte har behandlats lika. Polisen har favoriserat befintlig leverantör och utövat fri prövningsrätt.

Polisen uppger bl.a. följande. Målet med upphandlingen är att skapa handlingar som säkerhetsmässigt ligger steget före det som förfalskarna kan åstadkomma. Kraven i upphandlingen är mycket högt ställda och kriterierna utformade så att även anbudsgivare med avancerad utrustning och kunskap kan få svårt att uppfylla kraven för full poäng vid anbudsutvärderingen. Innovativa lösningar är viktiga och innovativa lösningar premieras. Det är inte möjligt att ange utförligare beskrivningar av varje säkerhetsdetalj eller tydligare precisera vad som tilldelas poäng än vad Polisen har gjort.

Förvaltningsrättens bedömning

Förfrågningsunderlaget ska vara så klart och tydligt utformat att leverantörer på grundval av detta kan avgöra vad den upphandlande myndigheten tillmäter betydelse i upphandlingen. Upphandlande myndigheter har stor frihet att välja vilken utvärderingsmodell som ska tillämpas men modellen ska vara så utformad att den är ägnad att leda till ett rättvisande resultat, dvs. att det anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt antas. Den omständigheten att en anbudsgivare genom att endast ta del av förfrågningsunderlaget inte fullt ut kan förutse utfallet av utvärderingen medför inte att utvärderingsmodellen brister i transparens (se EU-domstolens avgörande i mål C-19/00, SIAC Construction, punkt 42-44).

I förfrågningsunderlaget lämnas uppgifter om bakgrund, omfattning, syfte och målsättning med upphandlingen och vilka tester som kommer att göras på persondokumentprover och anbudsprover. Detta läst tillsammans med beskrivningar av kriterier och bör-krav i utvärderingsbilagans punkt 4.1.2 och beskrivningen av poängskalan i punkten 4.1.3 ger på ett tydligt sätt anbudsgivarna ledning om vad Polisen tillmäter betydelse vid utvärderingen och hur ett anbud bör utformas för att ge störst möjliga mervärde vid poängsättningen. Under punkt 4.1.2 anges Bedömningsgrunder bör-krav som poängsätts”, och bl.a. att leverantörens beskrivningar och anbudsprover på

offererade persondokument kommer att utvärderas med utgångspunkt från innovativa dokumenttekniska lösningar och dokumentssäkerhet och påföringstekniker/personalisering. Det anges också vad som kommer att undersökas och värderas när de gäller grunddokument, personalisering och skydd mot förfalskning. Den checklista som Polisen bifogat förfrågningsunderlaget i syfte att underlätta anbudslämnandet, ger en god överblick över vad som ska bifogas anbudet i form av handlingar, prov och beskrivningar.

Börkraven när det gäller persondokument poängsätts i en skala 0-3 där 0 poäng, och 0 kronor i poängsavdrag, ges för ett otillräckligt svar där den sammanlagda bedömningen visar att leverantörens beskrivningar och anbudprover/ delanbudsprover inte uppfyller kriteriet och inte innebär något mervärde för beställaren. 1 poäng, och prisavdrag om 10 miljoner ges för ett bra svar med ett visst mervärde, 2 poäng och prisavdrag om 20 miljoner, för ett mycket bra svar med ett mervärde och 3 poäng, och prisavdrag med 30 miljoner, för ett utmärkt svar med ett betydande mervärde för beställaren.

Förvaltningsrätten konstaterar att Polisen inte har kommenterat valet av utvärderingsmodell och utfallet med negativa utvärderingspriser. Polisen har använt sig av en absolut utvärderingsmodell med prisavdrag innebärande att utvärderingen av anbuden inte blir beroende av varandra. En sådan modell är i sig godtagbar. I förfrågningsunderlag beskrivs den inbördes relationen mellan anbudspris och kvalitet på ett fullt tillfredsställande sätt. Det måste stå upphandlande myndighet fritt att tillämpa utvärderingskriterierna på det sättet, så länge förfarandet är förutsägbart, medför att alla potentiella leverantörer behandlas lika och ges möjlighet till insyn.

Förvaltningsrätten anser att utvärderingens konstruktion inte har brister när det gäller att identifiera det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet. Modellen är så förutsebar att branschvana leverantörer, som det här är fråga om, inte rimligen kan ha svårigheter att förstå vad som efterfrågas.

Det anges också tydligt att utvärdering sker med utgångspunkt från innovativa dokumenttekniska lösningar. Någon brist i öppenhet som har hindrat Safran från att utläsa vad bolaget ska lägga vikt vid för att kunna lämna sitt mest konkurrenskraftiga anbud finns inte. Det måste också förutsättas att en anbudsgivare i förevarande typ av upphandling ger sitt bästa anbud med utgångspunkt i de krav som anges i förfrågningsunderlaget (jfr Kammarrätten i Göteborgs dom den 18 november 2013 i mål nr 2967-13).

Det är upphandlande myndighets privilegium att avgöra vilka svar som bäst motsvarar vad som efterfrågas och den utvärdering av kvalitet som görs av beskrivande svar innebär alltid ett visst mått av subjektivitet. Beskrivande svar har som fördel att de erbjuder anbudsgivare en möjlighet att särskilja sitt anbud från andras och därmed utmana i konkurrenshänseende. Under förutsättning att utvärderingen sker på objektiva grunder, dvs. utifrån förfrågningsunderlagets fastställda utvärderingskriterier, poängskalor m.m. får det accepteras att bedömningar till viss del blir skönsmässiga. Det har inte visats att Polisen inte har haft möjlighet att jämföra och bedöma anbuden på ett objektivt sätt, att anbuden har utvärderats på annat sätt än enligt den modell som redovisats i förfrågningsunderlaget och inte heller att modellen i sig uppenbart favoriserar befintlig leverantör. Förvaltningsrätten anser inte att Polisen har öppnat för en alltför godtycklig bedömning vid utvärderingen utan har behandlat anbudsgivarna lika. Förvaltningsrätten finner således att Polisen vid utvärderingen inte har åsidosatt transparens- eller likabehandlingsprincipen och det saknas därför skäl att besluta att upphandlingen ska göras om.

Ska upphandlingen rättas?

Förvaltningsrätten prövar slutligen om de omständigheter Safran åberopar innebär att rättelse ska ske.

Parternas argumentation avseende poängsättningen

Safran gör gällande att Polisen vid utvärderingen har avvikit från vad som angetts i upphandlingen. Nivåerna 0-3 poäng är mycket allmänt beskrivna och det är mycket svårt att skilja framförallt 1 och 2 poäng åt. Safrans anbud bör när de gäller punkterna avseende Mikrotest, Osynligt mönster, PHP och Guldfoliering justeras så att ytterligare 40 000 kr dras av och vinnande anbud justeras genom ett minskat avdrag med 20 000 kr. När det gäller mikrotest har det prov Safran bifogat en hög kvalitet och uppfyller därmed väl den del som ska värdera brutna linjer och hopslagna hålrum och Safran måste tilldelas minst 1 poäng och minst 10 000 000 kr i avdrag från anbudspriset. Det osynliga mönster Safran offererat sitt anbud är mycket komplext i bemärkelsen att det är mycket svårt att förfälska och det är därmed motiverat med ytterligare minst en 1 poäng för Safrans lösning, innebärande poängavdrag på 10 000 000 kr. Polisen konstaterar att Safran inte har lämnat prov på Provisoriskt hemlandspass (PHP) när Polisen själva angivit att sådant prov inte krävs. Den rimliga åtgärden är att stryka två krav från utvärderingen, alternativt tilldela samtliga anbudsgivare full poäng. Svenska Pass har för kravet guldfolieringen fått full poäng trots att Polisen själva konstaterar att enstaka felaktigheter finns och Svenska Pass kan som mest erhålla 2 poäng, vilket innebär ett avdrag på 20 000 000 kr istället för 30 000 000 kr.

Polisen framhåller att man har tillämpat utvärderingskriterierna korrekt och Safran skulle inte ha tilldelats ett högre prisavdrag än det som gjorts. När det gäller mikrotext i koppartryck är Safrans prov för stor och därför har ingen poäng utdelas. Avseende osynligt mönster har Safran hänvisat till flera olika prov; ett av proven har ett för enkelt mönster med enfärgade mönsterdetaljer, ett annat prov är symmetriskt med symboler/detaljer som upprepas återkommande, vilket gör det lättare att reproducera. Polis-

myndigheten har när det gäller PHP tydliggjort i förfrågningsunderlaget att det för varje enskilt krav måste hänvisas till något prov som har lämnats in och som går att utvärdera. För varje annat krav gällande PHP har Safran hänvisat till ett inlämnat prov men för detta krav endast svarat "Ja" dvs. att kravet uppfylls och det går inte att kontrollera gentemot något inlämnat prov och Safran har inte fått högre poäng än 1. Svenska Pass prover på guldfo-
liering uppfyller kriteriet och ger ett betydande mervärde.

Förvaltningsrättens bedömning

Förvaltningsrätten kan inte, som Safran yrkar, besluta att upphandlingen ska rättas på det sättet att Safran ska tilldelas kontraktet. Utifrån andemeningen i Safrans argumentation prövar domstolen om det finns grund för ett ingripande genom rättelse av utvärderingen.

Safran har efter att tilldelningsbeslut med bifogad kvalificerings- och utvärderingsrapport med Bilaga 1 publicerats, begärt och av Polisen fått kopia på Bilaga 1 Redovisning av prisavdrag per anbudsgivare för bör-krav, där även motivering till prisavdrag per anbudsgivare finns att läsa. Förvaltningsrätten finner att de omständigheter som Safran pekar på, med beaktande av Polisens svar, inte visar att Polisen har frångått kriterierna i förfrågningsunderlaget vid prövningen av bör-kraven. Det saknas därmed skäl för att rätta upphandlingen på det sätt Safran begär.

Sammanfattning

I enlighet med vad som framgår av redovisade skäl ovan anser förvaltningsrätten att det inte framgår att upphandlingen har utförts i strid med LUFSS varför ansökan om överprövning ska avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga 1 (DV 3109/1A LOU).

Eva Pedersen

Rådman

Kerstin Sandin har handlagt målet.



HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens avgörande ska skriva till Kammarrätten i Stockholm. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

Adressen till förvaltningsrätten framgår av avgörandet.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av avgörandet. Om avgörandet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när det kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag som avgörandet meddelades. För offentlig part räknas tiden för överklagande alltid från den dag avgörandet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

Prövningstillstånd i kammarrätten

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Överklagandets innehåll

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person- eller organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Även adress och telefonnummer till arbetsplatsen ska anges, samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning.

Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges.

Om samtliga ovan nämnda person- eller adressuppgifter har lämnats tidigare i målet och fortfarande är aktuella behöver de inte uppges igen. Om någon uppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. uppgift om det avgörande som överklagas – förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för avgörandet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens avgörande som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Forts. nästa sida

Avtal före laga kraft i vissa mål

I vissa mål får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens avgörande har löpt ut. Detta gäller mål om överprövning enligt

- lagen (2007:1091) om offentlig upphandling,
- lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster,
- lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet,
- lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner,
- lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, eller
- lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna

I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan fyra förstnämnda lagarna och i 20 kapitlet i de två sistnämnda lagarna.

Ytterligare information

Behöver ni fler upplysningar om hur man överklagar kan ni vända er till förvaltningsrätten.



HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att prövningstillstånd meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster eller lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Vanligtvis får, då kammarrätten inte har fattat något interimistiskt beslut om att upphandlingen inte får avslutas, avtal slutas omedelbart. **I de fall där kammarrätten har fattat ett interimistiskt beslut om att avtal inte får ingås, får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt det interimistiska beslutet.** Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen.
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet.
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd.
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta.
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.